

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU KRETINGOS RAJONO VYDMANTŲ GIMNAZIJOS DARBO SKELBIME TYRIMO

2018-09-12 Nr. (18)SI-8)SP-90

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2018 m. birželio 7 d. gavo informaciją dėl socialinio tinklo *Facebook* Kretingos rajono Vydmantų gimnazijos (toliau vadinama ir Gimnazija) paskyroje paskelbto darbo skelbimo, kuriuo siūlomas darbas anglų kalbos mokytojui, turinčiam darbo stažą iki 19 metų (toliau vadinamas ir Darbo skelbimu). Darbo skelbimas galimai pažeidžia lygių galimybių principą bei yra diskriminuojantis amžiaus pagrindu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d. pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio galimo pažeidimo, pagal kurį skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 dalimi, 2018 m. birželio 14 d. raštu Nr. (18)SI-7)S-351 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Gimnaziją, prašydama pateikti paaiškinimą: kodėl darbo skelbime nurodytas reikalavimas turėti darbo stažą iki 19 metų; ar yra svarbus anglų kalbos mokytojo amžius; ar reikalavime nurodytas darbo stažas apima bendrą darbo stažą, ar tik pedagoginį; ar reikalavimas – turėti darbą stažą iki 19 metų taikomas tik anglų kalbos mokytojams ar visiems naujai priimamiems pedagogams. Kartu prašyta pateikti kitą reikšmingą informaciją, susijusią su Darbo skelbime numatytais reikalavimais kandidatams.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. 2018 m. liepos 2 d. Tarnyboje gautame rašte Nr. (2.5)-V3-47, „Dėl paaiškinimo pateikimo“ (toliau – raštas) Gimnazija nurodė, jog skelbime, paskelbtame socialinio tinklo *Facebook* paskyroje, buvo nurodytas konkretus pedagoginio darbo stažas, nes norima Gimnazijoje dirbusią anglų kalbos mokytoją garbingai išleisti į pensiją, sumokant jai didžiausią išeitinę išmoką. Pagal 2018 m. balandžio 20 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymo Nr. V-384 „Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2018 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. 267 „Dėl Lietuvos Respublikos 2018 metų valstybės biudžeto lėšų, skirtų išlaidoms, susijusioms su pedagoginių darbuotojų skaičiaus optimizavimu, apmokėti, paskirstymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo (toliau – Aprašas) 4.1.5 punktą, išeinančiam mokytojui bus galima išmokėti didžiausią išmoką, jeigu į jo vietą bus priimtas pedagogas, turintis iki 20 metų pedagoginio darbo stažą. Gimnazija pažymėjo, jog šiuo konkrečiu atveju nėra akcentuojamas mokytojo amžius, svarbu, kad jo darbo stažas neviršytų 20 metų. Rašte taip pat nurodyta, kad Gimnazijos interneto svetainėje ir Lietuvos darbo biržos tinklalapyje paskelbtuose darbo skelbimuose šio reikalavimo nėra.

2. 2018 m. rugsėjo 6 d. atlikus patikrinimą dėl Darbo skelbimo, nustatyta, kad jis yra pašalintas iš socialinio tinklo *Facebook* Gimnazijos paskyros.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Darbo skelbimas, kuriame nurodoma, jog Gimnazija ieško anglų kalbos mokytojo, kurio darbo stažas būtų ne didesnis kaip 19 metų, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatai, pagal kurią skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnyje įtvirtinta nuostata, darbo skelbimuose negalima nurodyti reikalavimų, suteikiančių pirmenybę tam tikrais diskriminacijos draudimo pagrindais. Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose arba panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei išsiaiškinti, ar šiai santykių sričiai yra taikomas Lygių galimybių įstatymas. Nagrinėjamu atveju atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu, t. y., nustatoma, ar darbo skelbimas, kuriame nurodoma, jog ieškoma anglų kalbos mokytojo, kurio darbo stažas būtų ne didesnis kaip 19 metų, neturi požymių, atitinkančių privilegijų, pirmenybės ar pranašumo amžiaus pagrindu teikimą.

Darbo skelbime ieškomo darbuotojo jo amžiaus reikalavimas nėra numatytas, tačiau yra sąlyga dėl privalomo, ne didesnio kaip 19 metų, darbo stažo. Pabrėžtina, jog darbo stažo trukmė dažniausiai tiesiogiai sietina su darbuotojo amžiumi. Akivaizdu, jog didžioji dalis darbo ieškančių asmenų, turinčių didesnę nei 19 metų darbo stažą, yra vyresni nei mažesnę darbo stažą turintys asmenys. Ši aplinkybė suponuoja, jog Darbo skelbimu siūlant pareigas pirmenybė jas užimti teikiama jaunesniems, t. y., mažesnę nei 19 metų darbo stažą turintiems kandidatams.

Netiesioginė diskriminacija suprantama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda arba gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 5 punktas).

Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis¹, 2016 m. vidutinis visų mokytojų amžius Lietuvoje buvo 48 metai, o vidurinio ugdymo programos dalykų mokytojų – 55 metai. Beveik 50 proc. mokytojų

¹ <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Patvirtintas%20PRM%20V-683.pdf>.

yra vyresni negu 50 metų amžiaus. Apie 90 proc. visų pedagogų turi daugiau nei penkiolikos metų darbo stažą. Atsižvelgiant į tai, teigtina, jog, pretenduojant į Gimnazijos paskelbtą darbo vietą, palankesnės galimybės įsidarbinti yra sudarytos jaunesniems nei 50 metų amžiaus asmenims, nes didžioji dalis tokio amžiaus pedagogų turi mažesnę nei 19 metų darbo stažą.

Gimnazijos direktorė pažymėjo, jog Apraše yra numatyta, kad valstybės biudžeto lėšos pedagoginių darbuotojų išeitinių išmokų išlaidoms padengti bus naudojamos tik tada, kai padidės pedagoginių darbuotojų, kurių pedagoginio darbo stažas iki 20 metų, skaičius. Atsižvelgdama į šią sąlygą Gimnazija ir nurodė reikalavimą dėl darbo stažo.

Atkreiptinas dėmesys, jog lygių galimybių kontrolierė 2018 m. rugsėjo 6 d. sprendimu konstatavo, kad Aprašo 4.1.5 punkte išdėstyta nuostata prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 punktui, kuriame nurodoma, jog valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos (nuoroda: <http://lygybe.lt/data/public/uploads/2018/09/sprendimas-86.pdf>).

Nagrinėjamu atveju Darbo skelbimas yra pašalintas iš socialinio tinko *Facebook* Gimnazijos paskyros.

Lygių galimybių įstatymo 29 str. 3 d. 4 punkte nurodoma, jog, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgdama į tai, kad Gimnazijos Darbo skelbimas yra pašalintas, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą Nr. (18)SI-8, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukiami.
2. Su sprendimu supažindinti Kretingos rajono Vydmantų gimnazijos direktorių.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė